

168

74

ОТНОШЕНИЕТО НА ИНДИЯ КЪМ ВЪПРОСА ЗА ЧУЖДИТЕ
БАЗИ В ИНДИЙСКИЯ ОКЕАН

/ Справка /

Районът на Индийския океан в последните няколко години придо бива все по-голяма тежест в международните политически и икономически отношения.

Това се обуславя от редица фактори:

- Разпадането на предвоенните колониални империи доведе до вникването в този район на света на редица нови държави, които участвуват все по-активно в международния икономически обмен и политически живот. В резултат на този процес, икономическата и политическата мощ на предвоенните метрополии и преди всичко на Великобритания рязко се намали.

- В резултат на този исторически процес след Втората световна война нарастна интересът на САЩ към новооткрития за тях пазар във всички, без изключение страни от този район.

- Укрепването на социалистическия лагер доведе до разширяване на всестранните отношения, преди всичко с новосъздадените държави от района на Индийския океан, както и в по-малка степен с Австралия и Нова Зеландия.

- Във военно отношение, с отслабването на бившите световни империи и разгрома на фашистка Япония се създаде обстановка, която в падните държави нарекоха "вакуум". Решението на лейбъристкото правителство за "оттегляне" от района доведе до засилване стремежите на САЩ към "запълване на вакуума". Индийският океан и съседните страни се превръщат в удобно място за създаване на нови бази, които да защитават интересите на световните империи. Индийският океан се използва активно и за място за космическата програма на САЩ.

- Със засилване икономическата мощ на Япония, монополите на тази страна все по-активно разширяват икономическите си и политически отношения със страните от района.

- Независимо от провала си в Индонезия през последните няколко дни, правителството на КНР все по-активно се намесва в икономическа помощ и укрепва политическите си връзки с редица страни от Азия и Африка, излизайки или граничещи с Индийския океан.

- Разширяването на търговския обмен между страните от "третия" свят, оживяване на комуникациите, укрепване на политическите им отношения, ги кара да бъдат изключително внимателни във всичко, което става до тяхния дом и непосредствено засяга техните интереси и тях

ната безопасност.

Изключително важно място в този огромен комплекс от различни проблеми заема политиката. Оято води правителството на най-голямата държава от този район - Индия.

Какви са в най-общи линии принципите на индийската политика спрямо района на Индийския океан и по-специално отношението ѝ към чуждите военни бази.

Тези принципи намират израз в редица документи /Декларацията на "неприсъединилите се" страни в Лусака, заявления на Индира Ганди в парламента, комуникетите, подписани при посещения на държавни глави от редица страни в района на Индийския океан и Британската общност.

В рафиниран вид тази политика е изразена в речта на Сваран Синг индийският министър на външните работи, на конференцията на държавите от Британската общност/ или само "Общността", както е прието да се нарича в политическия речник на страните-участнички в нея/, която се проведе в Сингапур през м. февруари т.г., както и в меморандума, връчен от министър-председателя на Цейлон-Сиримаво Рандаранайке, изготвен със съдействието на индийското правителство. Той съдържа следните основни моменти:

- Призив към ръководителите на страните от Общността/15 страни от която граничат, или се намират в непосредствена близост до Индийския океан/ да се обърнат към главните световни държави да приемат доброволно "ограничения върху стремежа им да използват свободата на мореплаване в района на Индийския океан за свои цели и по този начин осигурят мир в тази част на света". Или с други думи - "да се въздържат от приемане на колективни мерки за създаване на системи за безопасност, което води към милитаризация на района". Страните от района се призовават да се въздържат от всякакви действия, които противостоят на целта, районът на Индийски океан да бъде превърнат в "зона на мира".

- Целта на създаване "зона на мира" е - да се стабилизира района на Индийския океан чрез запазване "вакуум на силите", като по този начин той остане извън сферата на разединяващите конфликти на "студената война" и страните от района могат да съсредоточат усилията си върху укрепване на своята безопасност и върху проблемите на своята икономическа изостаналост.

- Призив към страните, участнички в Конференцията на "Общността" да поемат инициативата за приемане на Китай в ООН, тъй като такава стъпка би представлявала "голям принос за осигуряване безопасността на района на Индийския океан".

- Изразява се безпокойство от нарастването на флотите на СССР

и САЩ в Индийския океан. Тези флоти, въоръжени с ядрено оръжие, превръщат в съставна част от стратегическата отбранителна система на тези две световни сили. Това води до милитаризация на Индийския океан. Различни острови и крайморски съоръжения се използват за улесняване действията на тези флоти. Остров Диего Гарсия се превръща в комуникационен център за управление на ядрените системи на САЩ. Непосредствената опасност се състои в това, че районът на Индийския океан, който бе сравнително свободен, се превръща в приют на военните системи на Главните сили /термин, използван в съношение на СССР и САЩ-О.М./, както по отношение-терен за изстрелване, така и като цел на атомните оръжия. Тези действия водят до интензификация на "студената война", което води до редица други последиствия. Главните от тях са:

1. В район, където колониалните и расови проблеми са особено остри, отражението на политиката на "студената война" е възможно доведе до стриване различията между колониалните въпроси и тези, които възникват с разгръщане на "студената война". Например, апартеидът в Южна Африка ще придобие по-благовиден облик, когато се разглежда в анти-комунистически аспект. От друга страна освободителните движения на африканските народи ще бъдат разглеждани като подли действия.

2. Продажбата на оръжие от Англия на Южна Африка потвърждава извода за това, как се развиват събитията, когато политиката на "студената война" започва да се въвежда в района./ С идването на власт на правителството на консерваторите, Англия се отказва от отегляне от Индийския океан и преминава към политика на "упражняване на своето присъствие" с помощта на САЩ-О.М./.

3. Противоречията и конфликтите в Индийския океан ще оформят тенденцията към поляризация на страните от района.

4. Не е изключена възможността от намеса/пряка или не пряка/ в "суперрилите" /термин, използван по отношение на САЩ и СССР/ във вътрешните работи на държавите от района.

Районът на Индийския океан вече е предмет на напрежение вътре в своите собствени граници. Главната причина за възникване на атмосфера на несигурност са колониалните и расови проблеми в Южна Африка. Друг главен фактор е превръщането на Китай във велика сила. Атмосфера на несигурност се създава още и от условията на изостаналост в областта на икономиката, които са характерни за страните от този район, както и от движението за промени в това положение сред народите на тези страни. Тези условия на несигурност, в основата на които лежат "исторически и структурни причини" /курсив мой-О.М./ изтъкват на преден план убеждението, че проблемите на тази част от

света трябва да се решава без по-нататъшно засилване политиката на "студена война".

- Изразява се загриженост относно възникването на вакуум на силите, в резултат от изменението на традиционната роля на Англия, като страна, заемаща монополно положение в областта на военноморските сили в района. Безпокойство предизвиква факта, че този вакуум се запълва от една велика държава, което усилва чувството на несигурност на страните от района, които осъзнават наличието на такъв вакуум. /Има се предвид САЩ, което се подразбира от следващия параграф/.

- Альтернативата на вакуума на силите в Индийския океан е - системата на "баланс на силите". От равнието на съветските военноморски сили и тяхната способност да оперират в Индийския океан става ясно, че монопола в тази област, който се държеше от Англия, няма да може да бъде заместен с такъв от САЩ.

- Идеята за зона на мира, включително зона, свободна от ядрено оръжие се предлага от няколко страни, включително Цейлон. Целта на това предложение е да се осигури, че главните сили, негласно или публично, по обсто споразумение, или едностранно се съгласят да признаят района за зона, в която те не се въздържат от всякакви действия, които могат да създават опасност за мира.

- Отделява се факта, че страните, които се намират в района на Индийския океан до сега не са създали общност на интересите си в различните области на живота. Независимо от това, че този район представлява географическо и историческо цяло, съществуват слаби връзки между посочените страни и те са изградени предимно на двустранна база, или в различните под-райони. Създаването на Зона на мира ще доведе до възникване на условия, в които страните от този район ще имат възможност и време да развиват тенденции към интеграция и сътрудничество, което ще измени обстановката, съществуваща до сега.

- Предлага се, Общността да изготви програма за действия, която ще може да стимулира мирни изменения, усилва сигурността и стабилността, подпомогне интеграцията на страните от района и ускори развитието на "Общността на народите от района на Индийския океан".

Тази програма трябва да се основава на следните главни положения:

1. Тенденцията към милитаризация на Индийския океан да бъде ограничена, като негативната концепция за вакуум на силите да бъде превърната в позитивната идея за Зона на мира.

2. Общността носи специална отговорност за Южна Африка, тъй като събитията там се развиват противоположно на тези в другите части на предишната Британска империя. Нужно е сега да се създаде обстановката за политическа еволюция, която ще изключи необходимостта от насилствени решения.

3. Въпросите за "студената война", колониализма и расизма да бъдат смесени, тъй като това оражда нови проблеми и намалява възможността от използването на мирни средства за решение. Продажбата на оръжие на Южна Африка, в това отношение, би било връщане назад.

4. Приемането на Китай в ООН би било съществен принос към стабилизиране на обстановката в района. Общността би могла да допринесе за това приемане.

5. Една програма на Общността за стимулиране на икономическото и социално сътрудничество между страните от района на Индийски океан ще представлява плодотворно поле за проучвания и действия от страна на държавите от Общността.

По време на разискванията на меморандума, внесен от С.Бандара Найке, всички страни-членки на Общността се изказаха в подкрепа на предложението за превръщане района на Индийски океан в "Зона на мира". Против се изказаха само Алек Дъглас Хюм - министър на външните работи на Англия и Джон Гортън - министър председател на Австралия.

Индийският министър на външните работи Сваран Синг заяви, че "свободата на мореплаването не може да зависи от една или няколко велики сили. Той каза - "Британия, Америка или Съветския съюз не могат да поддържат открити търговските пътища около Южна Африка. Очевидно е, че това е въпрос, който засяга страните от целия свят и особено крайбрежните страни на Индийски океан.... Британия подкрепя ходове, към намаляване напрежението в Европа и другаде. Это защо за нас е трудно да разберем, защо тази страна сега се стреми към политика на конфронтация и студена война в Индийския океан".

Цейлонският меморандум бе изготвен със съдействието на индийското правителство, чиито представители на Конференцията "твърдо" го подкрепиха. Той съдържа основните концепции на индийската външна политика, които са насочени към следните цели:

-Недопускане широка намеса на САЩ, СССР и Китай в района на Индийския океан, като се остави на крайбрежните държави сами да решават съдбата му.

-Исторически Индия навлиза в етап от своето развитие, когато икономическата ѝ и военна мощ нарастна до такова ниво, което ѝ дава възможността да претендира за велика световна сила. Чрез приемането на Китай в ООН определени задължения, валидни за другите велики държави /без Индия/, които не граничат непосредствено с Индийски океан ще се разпространят автоматично и върху тази държава.

-Боевата намеса на великите държави в Индийския океан е пряко свързана и със възилване тяхната икономическа и политическа намеса. В момента Индия е доминираща държава, но се касае до икономическите и културни връзки със страните от Африка и Азия от този район. Осо-

бено това личи след затварянето на Суецкия канал.

- Следвайки политиката на "неприсъединяване" Индия, като най-голяма държава от групата на страните от "третия свят" може да проведе да националната си политика чрез групата на тези държави. Основните надежди се хванат за поемане лидерството на блока на тези държави.

Този стремеж на индийската буржоазия придобива нов импулс от събитията в Източен Пакистан, които за дълъг период от време неутрализират основния "конкурент" на Индия - Пакистан. В непосредствена връзка с тези събития е опасността от активна намеса или опит за засилване влиянието на САЩ, Китай, СССР в тази част на света, граничеща с Индия.

Независимо от всичко това, на сегашния етап политиката на Индия за противопоставяне на новоосвободените се държави и тези, в които се разгръща национално-освободителното движение на империалистическите страни и на първо място - на Англия и Южно-Африканската република, съдържа прогресивни моменти, които трябва да се използват за засилване на борбата против империализма и нео-колониализма.

Поради противоречията между Англия и Австралия, от една страна и по-голямата част от страните-членки на "Общността" по въпроса за продажбата от Англия оръжие на ЮАР, конференцията бе изправена пред провал. В последния момент такъв бе избегнат със създаването на 3-членен комитет, чиято "проучвателна група" бе поставена със задача в течение на 6 месеца да наготви доклад за реалността от "съветска опасност" и въпроса за необходимостта от продажба на оръжие от Англия на ЮАР.

На 17 II бе опубликувана Бяла книга на английското правителство, с която то потвърждава "верността си към поетите задължения" в района на Индийския океан и задълженията по споразумението на петте: Англия, Нова Зеландия, Австралия, Малайзия, Сингапур.

Интересно е да се отбележи, че ако Индия отминава с мълчание засилването на военната помощ за Сингапур и Малайзия, което тя приема за "естествено" пред опасността от Китай, а в по-далечна перспектива и от Япония, то по въпроса за продажбата на оръжие на ЮАР реакцията бе много остра.

На 22.II Индия предупреди английското правителство, че решението му за продажба на оръжия на ЮАР преди доклада на осемчленния комитет на Общността, не застраши "самото съществуване на Общността".

По различни новоди Индийското правителство е заявявало, че СССР няма интереси за установяване на свои бази в Индия и не е отправяло никога такива искания. Интересен е факта, че в комюнието, подписано с министър-председателя на Канада се отбелязва, че г-н Трудо "не е съгласен с г-н Хитт относно съветската опасност в Индийски океан."

83

"Г-жа Индира Ганди категорично е отхвърлила твърденията, че Индия предоставила бази на съветската флота". В индийската преса се появява редица материали, които разглеждат разширяване действията на съветската флота в Индийския океан, като закономерно явление, свързано с общото нарастване на съветската икономическа, политическа и военна мощ. Остро бе критикувано решението на САЩ и Англия да построят военноморска база на остров Диего Гарсия и се подчертава факта, че тези две страни, ^{се} които започват милитаризирането на района на Индийския океан.

ИЗГОТВИЛ: *Ю. Митев*
Ю. Митев /

Делхи,
20.V 71 г